

stubbar uttaneftir

Sudan:

Vit hava prógv

Stjórnin í Sudan heitti fyrr í vikuni á trygdarreið hjá ST um at kalla saman til snarfundar við teirri grundgeving, at stjórnin hevur útvegað sær hópín av próvtíllari fyri, at tað miseyndaða statskvættið í Khartoum varð gjørt eftir boðum úr Libya.

Sosialdemokratarnir framgongd

Um vikuskiftið vórðu almannakunnigjardar tvær veljarakningar. Onnur í Danmark og hin í Svøríki.

Tann svenska kanningin er meiri áhugaverd, tí har verður ríkisdagsval um tveir mánaðir. Sambært kanningina hava sosialdemokratarnir í Svøríki eina framgongd í mun til mánaðirnar februar, mars og apríl, tá teir høvdu afturgongd.

Í juni høvdu sosialdemokratarnir framgongd til 40 pst. imóti 38,5 pst í fjór. Tann stóri borgarligi flokkurin, Centerpartiet, hevur eina afturgongd, meðan Moderata Samlingspartiet vinnur tað, sum hin borgarligi flokkurin tapir. Í lóguni er stóðan tann, at teir borgar-

ligu hava meiriluta upp á tilsamans 53,5 pst. imóti 52,5 pst í mai.

Í kanningini, sum danski Gallup-stovnurin hevur gjørt fyri Berlingske Tidende, hava sosialdemokratarnir havt eina afturgongd til 31,7 pst. imóti 32,3 pst. í mai. Við valið í januar fingi sosialdemokratarnir 29,9 pst. av atkvøðunum. Vinstriflokkurin hevur stóðuga afturgongd. Tann seinasta kanningin gevur honum 17,9 pst. imóti 20,5 pst. í mai og 23,3 pst. við valið í januar. Framburðsflokkurin hjá Mogens Glistrup hevur eina framgongd til 17,5 pst. imóti 17,2 í mai og 13,6 pst. við valið. Sambært kanningina vildu hvorki Vinstrasocialistarnir ella centumsdemokratarnir fingið sess í fólkatingi, um val varð hildið nú, meðan Rættarforbundið hevði fingið umboðan.

Biður um grið

Elisabeth drottning í Bretlandi hevur sent eina áheitan til forsetan í Angola, Agostinho Neto, um at geva teimum trimum bretska leiðguhermonnum, sum vórðu domdir til deyða, grið. Leiguermenninir luttóku í borgarakrignum í Angola.

Nýggjur forseti í Mexico

Mexico hevur fingið nýggjan forseta. Tað er Jose Lopez Portillo, sum longu hevði tann besta møguleikan, tá forsetin undan honum, Luis

sen, gott viðskifti við táverandi forsetan í Mexico, sum seinni varð boðin til Danmarkar á vitjan. Seinni hevur Anker Jørgensen aftur

Jose Lopez Portillo

Echeverria, í september í fjór vísitíð Lopez Portillo sum ein góðan eftirmann.

Echeverria hevur verið forseti í seks ár, og hann kann sambært mexikanskum stýrisskipanina ikki veljast aftur. Undir vitjan síni í Latinamerika í fjór fekk danski forsetisráðharrin, Anker Jørgen-

sen, hitt Echeverria á einari ráðstevnu í Venezuela, har londini í Sosialistiskum Internationala saman við øðrum demokratiskum londum skiftu orð um felags áhugamál. Eisini tann nýggi forsetin, Lopez Portillo, er limur í mexikanska kollveltingarflokkinum.

Kreppan í Rhodesia

Ivasamt hvussu sterkur Ian Smith stendur

Ian Smith, leiðarin hjá ti hvíta minnilutanum í Rhodesia

Tað undrar óivað mong, hvussu tað ber til, at hvíti minnilutin í Rhodesia stóðugt kann klára seg móti tí vaksandi trýstinum uttanifr. Teir hvítu umboða bert umleið 5 prosent av samlaða fólkalatinum í landinum uppá umleið 6,3 milljónir.

Nógvar royndir hava verið gjordar at koma samfelagið, síðan stjórnin í Salisbury í november 1965 fullkomiliga sleit seg leysan frá Bretlandi, eftir at bretar ikki vildu geva landinum fult sjálfstýri, fyrr enn afrikararnir høvdu fingið tryggað fult politiskt frælsi.

Í 1968 samtykti ST, at bann skuldi setast fyri øllum samhandli við hvítu minnilutanstjórnina í Rhodesia. Men hetta tiltak hevur ikki givið serliga góð úrslit. Ferð eftir ferð er komið fram, at lond hava brotið hesa ST-samtykt, og nógvar bendir á, at fleiri handelsfyrirtekur fullkomiliga siggja burtur frá hesi viðtøku. Harafturat hevur Suðurafríka ongantíð rættað seg eftir nakrari ST-samtykt um tiltøk móti Rhodesia.

Tá mozambique fekk sjálfstýri í juni 1975, varð hildið, at nú var ein veruligur møguleiki fyri at geva stjórnini hjá Ian Smith ein mønusting. Umleið 80 prosent av uttanríkishandlinum hjá Rhodesia gekk gjøgnum havnabýirnar hjá Mozambique, og við at steingja jarnbreytirnar til Rhodesia varð roknað við, at figgarliga stóð við tikið undan Rhodesia. Sjálf upplýsir Ian Smith-stjórnin, at bert umleið 30 prosent av uttanríkishandlinum gekk gjøgnum Mozambique.

Ynsktu figgarligan vøkstur

Teir hvítu innflytararnir í Rhodesia, sum serliga komu úr Onglandi, settu seg á jørðina í landinum. Teir vóru tjóðskaparsinnaðir og høvdu áhuga fyri einum stórum figgarligum vøkstri í landinum. Við hesum sjónarmiði komu teir skjótt í stríð við tær stóru internationalu handelsfyrirtekurnar, sum bert vóru áhugaðar fyri einum lotuvinningi, og ikki hugsaðu um ta víðari figgarligu gongdina. Hesin mótsetningurin

hevur eisini sermerkt útviklingin í Rhodesia.

Tann hvíta minnilutastjórnin í Rhodesia hevur sitið trygg í 60'um og 70'um, og hetta skyldast fyrst og fremst støttarsamansetingina í landinum. Teir hvítu tjóðskaparligu ognarmenninir eru teir ráðandi, og teir verða styðjaðir av teimum internationalu handelsfyrirtekunum. Men hinir hvítu stættirnir hava eisini týðning fyri tey tryggu politisku víðurskiftini. Teir geva Ian Smith og hansara stjórn eitt trygt fleirtal við valini, tí bert ein heilt litil partur av afrikarunum hevur valrætt.

Afrikararnir ein lágt-løntur undirstættur

Sum í teimum flestu afrikansku londunum livir størsti parturin av afrikarunum í Rhodesia av landbrúki, men nógvir av teimum hava tó verið noyðdir at arbeiða fyri hvíta minnilutan.

Afrikararnir gjordust ein lágtlöntur undirstættur. Við ynskinum um stóran figgarligan vøkstur royndu teir hvítu av øllum alvi at forða afrikarunum í at fáa fótur undir eina arbeiðararøslu. Eisini hevur gingist trupult hjá afrikarunum at fingið nakra skúlagongd, tí hvíti minnilutin hevur verið líkaglaður við teirra stóðu.

Politiska virksemerkt av ósemju

Í 1950'um byrjaði rættiliggongd at koma í politiska virksemerkt hjá afrikarunum. Fleiri felagsskapir vórðu stovnaðir, og ein tann størsti gjordist ZAPU, sum varð stjórnaður av Joshua Nkomo, fyrrverandi leiðara í arbeiðararøsluni. Men politiska virksemerkt í Rhodesia var sermerkt av ósemju. Í 1963 fór ein bólkur burtur úr ZAPU. Teir stovnaðu ein nýggjan politiskan felagsskap, og seinni eru fleiri tilíkir stovnaðir.

Stjórnin hjá Ian Smith fylgdi gjølla við politiska virksemerktum hjá afrikarunum, og í 1964 legði hon uppi. Felagsskapirnir vórðu bannaðir, og leiðararnir settir í fongsl, har teir sótu í næstan 10 ár, áðrenn teir vórðu latnir leysir aftur í 1974.

Nakrir av politisku leiðarunum flýddu til grannalondini. Her firu teir undir at uppbyggja guerilla-herdeildir og byrjaðu at gera álop inn í Rhodesia.

Guerilla-álopini halda fram

Tá Mozambique gjordist sjálfstóðugt seinasta ár, og tjóðskaparligi frælsisfelagsskapurin FRELIMO fekk ræðið, høvdu guerilla-deildirnar betri umstøður at gera álop inn í Rhodesia. Hetta loypti ótta á forsetan í Suðurafríka, Vorster, og í skundi royndi hann í samstarvi við m.a. Kenneth Kaunda, forsetan í Zambia, at fáa samráðingar í lag um linna í víðurskiftinum í sunnara partinum av Afríka.

Hetta eydnaðist honum. Saman við Kenneth Kaunda noyddu forsetarnir í Tanzania, Botswana og Mozambique tær Rhodesisku frælsisrørslurnar at ganga saman í Afrikanska Tjóðskaparráðið, og samstundis tóku teir samráðingar upp við Ian Smith.

Tað frættist einki frá hesum samráðingum, fyrr enn Ian Smith boðaði frá, at tað var semja um eina vápnahvild. Men hetta avsannaðu frælsisrørslurnar beinanvegin. Tær sögdu, at áðrenn talan kundi verða um nakra vápnahvild, skuldu allir politiskir fangar latast leysir, deyðarevsingin avtakast og lyfti gevast um fri fritt politiskt virksemerkt í landinum.

Í august mánaði í fjór hittust umboð fyri stjórnina í Salisbury við umboð fyri Afrikanska Tjóðskaparráðið. Men einki kom

Framhald á síðu 10

Smith-stjórnin sigur, at bert 30 prosent av uttanríkishandlinum gekk gjøgnum Mozambique